

АМЕРИКАНСКАТА БОЛЕСТ. БОЛНИЧНИ ЗАПИСКИ ЗА СВОБОДАТА

Snyder, T. (2021) *Amerykanska choroba. Szpitalne zapiski o wolności*. Wydawnictwo „Znak”, Kraków. (Тимъти Снайджър. Американска болест. Болнични записки за свободата)

„Американска болест“ е книга, в която световно известният историк и есеист Тимъти Снайджър разсъждава за това, **какво представлява свободата на индивида днес. Трябва ли здравеопазването да бъде право на всеки човек?**

Думата или понятието **„Свобода“** се е сраснала в цялата социална тъкан на североамериканското публично пространство: в конгреса на САЩ, в съдилищата, в медиите и къде ли не още. Тя присъства навсякъде, във всяка ситуация и/или във всички случаи. Нещо повече, това е породено от факта, че всеки американец твърдо вярва, че е свободен човек и има право да защитава свободата си – на всяка цена и с всички средства. Оттук, например, са последвали измененията в Конституцията на САЩ. Оказва се обаче, че е достатъчно човек да бъде прикован към болничното легло, да го свържат с различни апарати, да изведат няколко тръби от различни части на тялото му и цялата тази градена десетки и стотици години

сграда, смятана за фундамент на американската и световната демокрация, се срутва като картонена къща. Точно в такава ситуация попада авторът на книгата, за която става дума тук.

„Американска болест. Болнични записки за свободата“ е вероятно най-личната книга, която Т. Снайджер е писал някога.

Тази книга е резултат от преживяванията в даден момент, когато самият автор е на границата между живота и смъртта. **Написана е от гледната точка на човек, чийто живот изведнъж е започнал да се състои само от ограничения.** Състояние, добре познато на много хора с тежка физическа инвалидност. **Какво се случва с нашата свобода, когато станем пациенти: когато сме приковани към леглото и се окажем в ситуация на зависимост (понякога тотална) от добрата воля на други хора?** В ситуация, в която сме лишени от свобода на действие и в която сме отделени от близките си, има ли значение социалният ни статус и балансът на банковата ни сметката? Оказва се, че да, има и то огромно значение! И тогава се оказва, че много понятия – ценностни и екзистенциални, губят смисъл. Тогава настъпва тоталната и безусловна власт на парите. **А когато „парите говорят – както казва Робин Кук – смъртта слуша“.**

„... лежейки по гръб в болнично легло, с тръби, излизащи от ръцете и гърдите ми, не можах да стисна юмруците си, но си представях как го правя. Не можах да стана от леглото (...), но се виждах как го правя. Бях поредният пациент в поредното болнично отделение, с поредния набор от нефункциониращи органи, поредният носител на заразна кръв. Аз обаче не се чувствах така. Чувствах се (...) бесен“ – пише Снайджер.

Тимъти Снайджер е решил да напише книга въз основа на собствения си, пациентски, опит. И той е написал книга, която може да предизвика големи и противоречиви вълнения, но няма да остави никой равнодушен. Едни ще бъдат склонни или принудени да признаят, че Снайджер е прав, а други ще искат да го стъпчат в калта. Това е книга, която разкъсва пашкулите на нашето собствено нежелание да разберем и невежество, какво всъщност е животът. И точно такива книги са препоръчителни за всички. Такива книги са

разголващи до кости и много често бягаме от тях. А не трябва, защото и те са част от живота, който живеем всички, като човеци.

Според оценките на читателите, които открих в интернет, книгата си заслужава всяко усилие, поразителна лекция за това как изглежда светът от перспективата на пациента, който разсъждава върху своя живот и върху истинската същност на понятието „свобода“.

***

Написах това кратко представяне на полския превод на книгата, на основата на издателската анотация и на няколко микрорецензии на хора, които вече са я прочели. Направих това с една единствена цел – дано текстът привлече вниманието на някой издател и книгата да види „бял свят“ и на български език. Защото, както пише един читател, книгата е задължително четиво за всеки, особено за хората, работещи в сферата на здравеопазването. Аз ще я получа до края на месец март и ще мога да я прочета и тогава – най-вероятно – ще я представя по-подробно.

проф. д-рн Божидар Ивков